

- Seminar: „Zdrava radna mesta: Prevencija muskuloskeletnih poremećaja povezanih sa radom (MSD) u finansijskom sektoru”
- Seminar: “Profesije bez rada na daljinu podložnije su nezaposlenosti: Uloga radničkih organizacija u preokretu tržišta rada, nakon krize

Covid-a 19”

- Gde su mladi na tržištu rada?
- Simpatija za algoritam
- Vesti...vesti...vesti
- Citat Ivo Andrić

„Zdrava radna mesta: Prevencija muskuloskeletnih poremećaja povezanih sa radom (MSD) u finansijskom sektoru”

Republički sindikat zaposlenih u bankama, osiguravajućim društvima i drugim finansijskim organizacijama Srbije RS BOFOS u saradnji sa Evropskim centrom za radnička pitanja (EZA), a uz podršku Evropske komisije organizovao je seminar na temu: „Zdrava radna mesta: Prevencija muskuloskeletnih poremećaja povezanih sa radom (MSD) u finansijskom sektoru” koji je održan od 1. do 4. marta 2023. godine u Beogradu, Srbija. Uključujući predavače, uvodničare i same učesnike seminaru je prisustvovalo preko 60 osoba. Pored učesnika iz Republičkog sindikata zaposlenih u bankama, osiguravajućim društvima i drugim finansijskim organizacijama Srbije- RS BOFOS iz Srbije, seminaru su prisustvovali i učesnici iz: španskog sindikata Union Sindical Obrera USO, (Španija) španskog centra za radnička pitanja -C.E.A.T., (Španija),Obrazovnog centra Litvanske federacije rada -LDF (Litvanija), Sindikata Narodne banke Grčke -SIETE (Grčka), Sindikata zaposlenih u bankama i osiguranju Turske (BASS), Republičkog sindikata radnika-RSR (Hrvatska), Hrvatskog kulturnog društva Napredak - HKD Napredak (Hrvatska), Svetske organizacije radnika- WOW (Belgija), Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore – SFOCG (Crna Gora), Sindikata Ujedinjene banke Bugarske-UBB (Bugarska), Sindikata zaposlenih u finansijskim organizacijama Federacije Bosne i Hercegovine (SFOFBIH),Sindikata radnika finansijskih organizacija Severne Makedonije -SFOM (Severna Makedonija),Sindikata Stopanske banke, (Severna Makedonija),Sindikata Sparkasse Bank (Severna Makedonija),Združenja radnika Nove Slovenije (ZD NSi) (Slovenija), Udruženja za obuku, istraživanje i društveni razvoj radnika, FIDESTRA (Portugal), Sindikata energije- SINERGIA (Portugal), Nezavisnog albanskog sindikata hrane, poljoprivrede, trgovine i turizma SAUATT, (Albanija), Nezavisnog hrišćanskog sindikata Slovačke – NKOS.

gospođa Mara Erdelj

gospođa Marija Jovanović

gospodin Bjørn van Heusden

Seminar je otvorila **gospođa Mara Erdelj**, predsednica RS BOFOS, a učesnicima seminara obratili su se takođe: **gospodin Bjørn van Heusden**, izvršni sekretar Svetske organizacije radnika- WOW i član Saveta evropskog centra za radnička pitanja- EZA, **gospođa Dunja Cicmil**, v.d. direktora Uprave za bezbednost i zdravlje na radu, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Srbije, zatim **gospođa Jovana Stanojević**, rukovodilac Centra za EU Integracije iz Privredne Komore Srbije i EEN OSHA Ambasador u Srbiji, kao i **gospođa Krstinja Šćepanović**, direktor Direkcije ljudskih resursa u OTP banci Srbija a.d. Novi Sad. Otvaranju skupa prisustvovala je i **gospođa Marija Jovanović**, zamenica predsednice BOFOS-a i član EO WOW. **Više o SEMINARU na možete saznati putem linka:**

<https://www.bofos.org.rs/dokumenti/edukacija%20novi%20new%20folder/Izve%C5%A1taj%20seminar%20Zdrava%20radna%20mesta.pdf>

gospođa Dunja Cicmil

gospođa Krstinja Šćepanović

gospođa Jovana Stanojević

Seminar: “Profesije bez rada na daljinu podložnije su nezaposlenosti: Uloga radničkih organizacija u preokretu tržišta rada, nakon krize Covid-a 19”

Pripremio:

Čedomir Erdelj, Član RO BOFOS-a i

**Sekretar Konferencije sindikalnih organizacija Vojvođanske
banke OTP banka Srbija a.d. Novi Sad**

U periodu 22.01.-25.01.2023., u organizaciji Evropskog centra za radnička prava (EZA) i portugalskog sindikata Fidestra, održan je internacionalni seminar u Portugalu-Azores-Ponta Delgada sa temom: “Profesije bez rada na daljinu podložnije su nezaposlenosti: Uloga radničkih organizacija u preokretu tržišta rada, nakon krize Covid-a 19”. Učestvovali su sindikalni predstavnici i predavači iz više od deset evropskih zemalja.

Pandemija je oslabila ekonomsko, finansijsko i društveno tkivo u skoro svakoj zemlji, bez obzira na razvojni status. U isto vreme, pojavile su se značajne razlike, nastale uglavnom zbog razlika u obuhvatu vakcinacijom i merama ekonomskog oporavka. To je rezultiralo bržim oporavkom razvijenih ekonomija, dok su zemlje u razvoju nastavile da se bore sa padom tržišta rada zbog zatvaranja radnih mesta i slabe ekonomske aktivnosti.

Promena prirode posla usled mera suzbijanja COVID-19 dovela je do povećanja udela oglasa za posao koji oglašavaju „rad od kuće“ kao obavezan uslov. Ovaj rezultat je u skladu sa široko rasprostranjenom upotrebom rada na daljinu, tako da je tačna tvrdnja da su profesije bez rada na daljinu podložnije nezaposlenosti. Udeo posla koji se može obavljati na daljinu je mnogo veći od obima rada na daljinu pre pandemije, koji je bio marginalan u većini zemalja.

...nastavak...

Kako je seminar bio posvećen i EZA PYW (EZA Platforma mladih radnika) čiji su članovi i predstavnici BOFOS-a, Čedomir Erdelj (KSO VB OTP) i Milovan Jovanović (SO NBS), poseban akcenat je stavljen na temu "Budućnost naše omladine" jer su teme o kojima se razgovaralo na ovom seminaru veoma važne danas kada živimo u digitalnim i stalno promenljivim vremenima i kada se svi, a posebno mladi, suočavaju sa brojnim izazovima i neizvesnostima vezanim za njihov budući život i rad.

Zaključak je da su obrazovanje, jednake mogućnosti, zdravlje, zapošljavanje, klimatske promene, eko-socijalna tržišna ekonomija, migracije, celoživotno učenje, sindikalno organizovanje, umrežavanje, razmena iskustava, rad na daljinu, ravnoteža između poslovnog i privatnog života, bolja distribucija svetskog bogatstva glavni izazovi i mogućnosti. Tehnologija će biti u srcu većine sutrašnjih poslova, a računarske i napredne tehnološke veštine, kao što su poznavanje veštačke inteligencije, ali i društvene veštine biće veoma tražene. Živimo u užurbanom svetu, mnogo toga se promenilo, uključujući poglede i očekivanja, ali nade i težnje za boljim životom su i dalje tu.

„Ne možemo uvek da gradimo budućnost za našu omladinu, ali možemo da izgradimo našu omladinu za budućnost“ – Frenklin D. Ruzvelt.

Gde su mladi na tržištu rada?

Već je poznata činjenica da je **nezaposlenost problem broj jedan** sa kojim se mladi danas suočavaju, jer je stopa nezaposlenosti mladih u Srbiji veća u odnosu na ostatak populacije.

U trećem kvartalu 2022. godine, a u odnosu na treći kvartal 2021. godine, nezaposlenost (za sve starosne kategorije zaposlenih) je smanjena za 52.600 (15,4%), a dominantno u populaciji sa srednjim i visokim obrazovanjem. **U populaciji mladih, uzrasta 15–24 godine, za razliku od ukupne populacije, došlo je do smanjenja zaposlenih, za 15 300 (-8,1%), i povećanja nezaposlenih, za 2 400 (4,2%).**

Stopa aktivnosti mladih u trećem kvartalu 2022. iznosila je 34,1%, što je za -1,4 procentnih poena manje nego u istom periodu prošle godine. Stopa zaposlenosti iznosila je 25,4% i, u odnosu na treći kvartal 2021. godine, smanjena je za -1,9 procentnih poena. Takozvana NEET stopa, odnosno udeo mladih uzrasta 15–24 godine koji niti rade niti su u procesu obrazovanja ili obuke u ukupnoj populaciji mladih, u trećem kvartalu 2022. godine iznosila je 13,5%, što, u odnosu na treći kvartal 2021. godine, predstavlja smanjenje od -4,6 procentnih poena.

Kada je reč o ispitivanju položaja mladih na tržištu rada, nisu samo procenti i podaci ono što određuje kvalitet odnosno nekvalitet položaja. Važno je da uzmemo u obzir i to koliko su oni mladi, koji su zaposleni, zadovoljni svojim poslom i šta je ono što im je najvažnije kod posla.

Tako su rezultati istraživanja **Krovne organizacije mladih Srbije** pokazali sledeće:

- **najpre je važna zarada – što je reklo 91% ispitanih mladih**
- **potom mogućnost za napredovanje – reklo je 78%**
- **radno vreme - je ocenilo kao bitnu stavku - njih 71%**
- **mogućnosti za učenje – reklo je 60%**
- **dobri odnosi sa nadređenima – 61%**
- **dobri odnosi sa kolegama – 72%**

Imajući u vidu da je zarada na vrhu liste prioriteta kada se radi o zaposlenju, predmet daljeg istraživanja **Krovne organizacije mladih Srbije** bilo je i pitanje koliku platu mladi smatraju dovoljnom za pristojan život. Polovina ispitanih mladih se izjasnila kako smatraju da je plata od 50.000 do 80.000 dinara dovoljna za pristojan život, dok je 30% mladih reklo da je za pristojan život neophodno imati platu odnosno mesečne prihode od 100.000 do 150.000 dinara.

Izvori:

<https://www.stat.gov.rs/oblasti/trziste-rada/>

<https://koms.rs/2022/04/19/gde-su-mladi-na-trzistu-rada/>

ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Priredila:

Mirjana Obradović, saradnica BOFOS-a

Izvor: IPS magazine, Beri Ajhengrin

Objavljivanje ChatGPT-a od strane istraživačke laboratorije OpenAI sa sedištem u San Francisku privuklo je veliku pažnju i postavilo još više pitanja. Samo u prvoj nedelji, ChatGPT je privukao više od milion korisnika i korišćen je za pisanje kompjuterskih programa, komponovanje muzike, igranje igrica i polaganje pravosudnog ispita. Učenici i nastavnici su otkrili da on može da napiše korisne eseje dostojne B ocene – iako sporije i na veliko užasavanje nastavnika.

ChatGPT je daleko od savršenog, baš kao što su studentski eseji B kvaliteta daleko od savršenih. Informacije koje pruža pouzdane su onoliko koliko su mu dostupne informacije koje dolaze sa interneta. Način na koji koristi te informacije zavisi od njegove obuke, koja uključuje nadgledano učenje, ili, drugačije rečeno, pitanja koja postavljaju ljudi i na koje odgovore. **Očigledna implikacija je brže pomeranje sa radnih mesta, u poređenju sa prošlim talasima automatizacije i bržeg restrukturiranja preživelih poslova.**

Težina koju ChatGPT pridaje svojim mogućim odgovorima izvedena je iz učenja sa pojačanjem, gde ljudi procenjuju odgovor. Od miliona korisnika ChatGPT-a se traži da glasaju za ili protiv odgovora bota svaki put kada postavljaju pitanje. Na isti način na koji korisne povratne informacije od instruktora ponekad mogu naučiti studenta B kvaliteta da napiše esej A kvaliteta, nije nemoguće da će ChatGPT na kraju dobiti bolje ocene.

Ova rudimentarna veštačka inteligencija nas tera da preispitamo koji zadaci se mogu izvršiti uz minimalnu ljudsku intervenciju. Ako je veštačka inteligencija sposobna da položi pravosudni ispit, postoji li neki razlog da ne može da napiše pravni izveštaj ili da da dobar pravni savet? Ako veštačka inteligencija može da položi medicinski ispit moje supruge, postoji li neki razlog da ne može da postavi dijagnozu ili da ponudi zdrav medicinski savet?

Očigledna implikacija je brže pomeranje sa radnih mesta, u poređenju sa prošlim talasima automatizacije i bržeg restrukturiranja preživelih poslova. A poslovi koji će biti automatizovani neće biti ograničeni na niskokvalifikovane i nisko plaćene.

Simpatija za algoritam

Najsigurniji poslovi biće oni koji zahtevaju empatiju i originalnost. Empatija je sposobnost razumevanja i deljenja osećanja i emocija drugih. To stvara međuljudsko saosećanje i razumevanje koji su fundamentalni za društvene interakcije i emocionalno blagostanje. Posebno je dragocen u okolnostima i periodima poteškoća. Zato je empatija cenjena kod verskih vođa, staratelja i savetnika onima koji tuguju. Moguće je zamisliti da, uz pomoć softvera za prepoznavanje lica, veštačka inteligencija može da nauči da prepozna osećanja svojih sagovornika (da može da nauči ono što je poznato kao „kognitivna empatija“). Ali očigledno ne možeda deli njihova osećanja (ne može da nauči „afektivnu empatiju“) na isti način na koji moja žena, u svojim empatičnim trenucima, deli moja osećanja. Dodajte to na listu razloga zašto AI ne može da zameni moju ženu, mog doktora ili mog rabina. Ne postoji konsenzus o tome da li se afektivna empatija može kultivisati i podučavati. Neki tvrde da afektivnu empatiju pokreću neuroni ogledala u mozgu koji se ne mogu veštački stimulisati ili kontrolisati. Empatija je samo nešto što doživljavamo, a ne nešto što možemo naučiti. Iz toga sledi da su neki od nas bolje osposobljeni od drugih da budu negovatelji i savetnici za tugu. Drugi istraživači sugerišu da se ovaj emocionalni odgovor zaista može naučiti. Postoji čak i kompanija za obuku medicinskih kliničara pod nazivom Empathetics, Inc. Ako je tačno, možda je moguće da se više ljudi pripremi za poslove bezbedne za automatizaciju gde je potrebna afektivna empatija. Ali ako ljudi mogu da nauče afektivnu empatiju, zašto onda ne mogu algoritmi? Ideja da će poslovi koji zahtevaju afektivnu empatiju ostati bezbedni od automatizacije pretpostavlja da ljudi mogu razlikovati pravu empatiju od simulacije. Manje je očigledno ko je siguran od tehnološke nezaposlenosti. Koje ljudske osobine, ako ih ima, AI neće moći da simulira? Da li su te osobine urođene ili se mogu naučiti? Svakako napredak veštačke inteligencije otvara mnogo pitanja, na koje, bar za sada nije moguće dati odgovore.

Vest: Preti li aktuelna bankarska kriza i Srbiji?

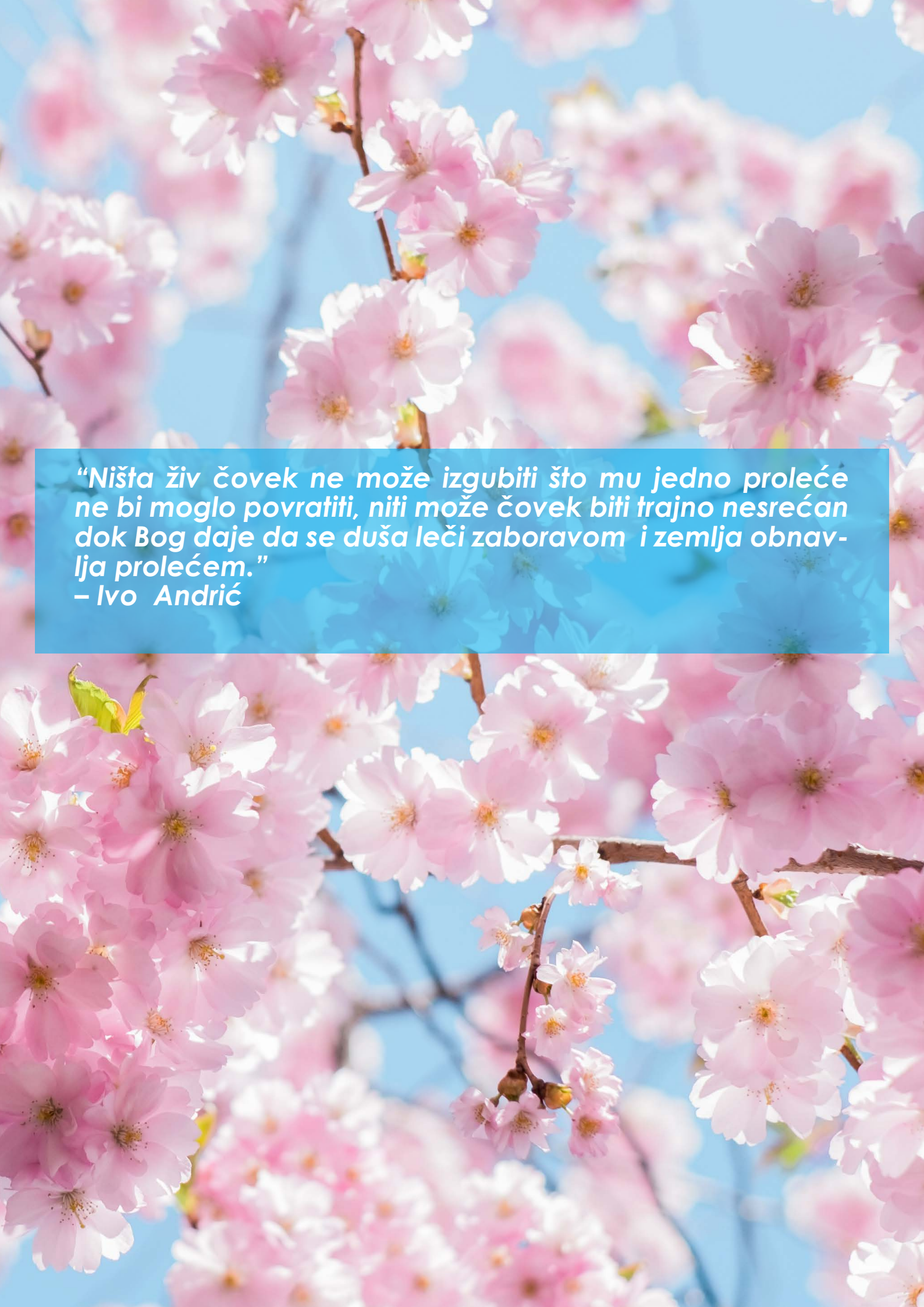
Investitori tvrde da bankarska kriza još nije gotova, iako je švajcarska banka UBS dogovorila kupovinu Kredi Svis banke. Direktor "JPMorgan Ašet Management" Bob Mišel rekao je da je rano za procenu kako će se stvari završiti, ali da će Federalne rezerve morati da smanje kamatnu stopu do kraja godine. Federalne rezerve moraju da smanje inflatorni pritisak, kako bi se sprečila recesija, dok sa druge strane dogovor o kupovini Kredit Svis trebalo bi da umanjí pritisak na akcije evropskih banaka, istakao je on.

- Bankarski sektor Republike Srbije je stabilan, visoko likvidan i solventan, a građani mogu biti uvereni u stabilnost i sigurnost poslovanja banaka, kao i sigurnost svih štednih depozita. Svi relevantni pokazatelji poslovanja banaka višestruko su iznad regulatornih zahteva Narodne banke Srbije. Pokazatelj adekvatnosti kapitala bankarskog sektora je na kraju decembra 2022. godine iznosio više od 20 odsto a vrednost svih relevantnih pokazatelja likvidnosti banaka potvrđuje i visoku likvidnost domaćeg bankarskog sektora. Takođe, pokazatelj učešća bruto problematičnih kredita u ukupnim bruto kreditima bankarskog sektora (bruto NPL pokazatelj) je na kraju decembra 2022. godine iznosio 3,01 odsto, što je najniža vrednost od kada se prati ovaj pokazatelj i potvrđuje očuvane i ojačane stabilnosti i kvaliteta aktive bankarskog sektora. S tim u vezi navodimo da je poslovanje svih banaka u Republici Srbiji pod nadzorom Narodne banke Srbije, a važno je napomenuti i da banke u Republici Srbiji nemaju izloženost prema Silicon Valley Bank (SVB), odnosno poslovne odnose sa navedenom bankom, tako da ne postoji mogućnost ispoljavanja kako direktnih tako ni indirektnih efekata zatvaranja ove banke na bankarski sektor Republike Srbije, kažu iz NBS.

Izvori:

<https://www.blic.rs/biznis/privreda-i-finansije/nbs-za-blic-biznis-preti-li-aktuelna-bankarska-kriza-i-srbiji-i-koji-su-trenutni/16j4xcx>

<https://www.blic.rs/biznis/vesti/investitori-ne-predvidaju-kraj-krize/k1nq960>

*“Ništa živ čovek ne može izgubiti što mu jedno proleće
ne bi moglo povratiti, niti može čovek biti trajno nesrećan
dok Bog daje da se duša leči zaboravom i zemlja obnav-
lja prolećem.”*
– Ivo Andrić